

Kırım Krizi, Hain Han: Osmanlı-Rus Savaşı Öncesi Osmanlı Tarih Yazımında Bir Manipülasyon Örneği (1777-1787)

Deniz Çolak

Kırım Krizi'nin tırmandığı 1777'de Şahin Giray Han'ın, isyana katıldığı öne sürülen Müslüman ulemanın ellerinin ve ayaklarının kesilmesi emrini verdiği haberi İstanbul kamuoyunda gündem olmuştur. 22 Ocak 1778'de Rus diplomat Stahiev'in Panin'e gönderdiği mektubunda hanla ilgili bu anlatının gerçeği yansıtmadığı ve tamamen asılsız olduğu belirtilmiştir. Dezenformasyon, tarihin her döneminde devletlerin başvurduğu önemli manipülasyon araçları arasında yer alır. Toplumsal algı ve tutumun farklı bir yöne kanalize edilmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan asılsız bilginin güçlü bir şekilde inşa edilmesi, devletlerin ulusal ve uluslararası politikalarını belirleme ve uygulamasında oldukça önemlidir. Sunulan çalışmada Kırım İç Savaşı esnasında Şahin Giray aleyhinde oluşturulan olumsuz propagandanın söz konusu bağlamda değerlendirilebileceği savı ileri sürülmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, Osmanlı Devleti'nin, 1774-1787 yılları arasında Kırım'ın kaybedilmesiyle halk nazarında ortaya çıkan derin hayal kırıklığını bertaraf etmek ve Kırım'ın tekrar Osmanlı hakimiyetine geçebilmesi adına planlanan savaşa meşruiyet kazandırabilmek için sürdürdüğü propagandanın manipülasyon ve dezenformasyon kavramları ışığında incelenmesidir. Osmanlı, Rus ve Kırım kaynaklarından elde edilen veriler ışığında hazırlanan çalışmada, 18. yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı-Rus-Kırım üçgeninde gelişen siyasi ve diplomatik olaylar panoramik bir şekilde sunulacaktır. Ardından Osmanlı'nın Şahin Giray hakkında yarattığı kötü imaj ve sürdürdüğü negatif propagandaya yönelik veriler sunularak, söz konusu politikanın manipülasyon ve dezenformasyon kavramlarıyla ne ölçüde örtüştüğü tartışılacaktır.